

Prof. Branimir Mihalinec, predsjednik Nezavisnog sindikata zaposlenih u srednjim školama Hrvatske i potpredsjednik Matice hrvatskih sindikata

INTERVJU

Ministar Jovanović nema ideju što treba raditi

U cijelom svijetu stvara se sve veća razlika između radnika i nositelja kapitala. Došlo se već blizu mjere kada takvo stanje postaje neizdrživo, što može izazvati ogroman svjetski socijalni bunt. Veliki svjetski ekonomski umovi slažu se kako je stvaranje takvih razlika ekonomski štetno, pa i glupo. Na taj način nestaje srednja klasa, koja je uvijek bila najveći pokretač potrošnje. Bez srednje klase neće više biti kupaca za proizvode i neminovno će doći do totalnog raspada

Piše: **Andrea LATINOVIĆ**
Snimke: **PIXSELL**

Kako konačno maknuti sliku koju čak i vlast pokušava nametnuti, a to je da su zaposleni u javnim, ali i državnim službama na neki način „paraziti“ koji samo uzimaju novac iz državnog proračuna i stalno traže svoja prava?

Mediji su ti koji stvaraju i održavaju takvu sliku pa čak dijele radnike na dvije kaste; one koje rade u privatnom sektoru i one u javnom, a sve to s ciljem stvaranja razdora između radnika, kako se oni ne bi okrenuli prema stvarnom krivcu za ovakvo stanje u našoj zemlji.

Ti „paraziti“ iz javnih i državnih službi su zemlji od svibnja 2009. svojim odricanjem uštedjeli 7,4 milijarde kuna, a Hrvatska i dalje nije Eldorado.

Mediji uporno niti ne pokušavaju selektivno pristupiti i razlikovati zaposlene u tzv. javnom sektoru. U javni sektor ubrajamo zaposlene u državnim službama (vojska, policija, državna i lokalna uprava...), zaposlene u javnim službama (učitelji, profesori, zdravstveni radnici, socijalni radni-

ci, kultura...) i zaposlene u javnim poduzećima (HEP, INA, Hrvatske željeznice, šume, vode, ceste, osiguranje...).

Ta „prekomjerna“ javna potrošnja u Republici Hrvatskoj je 42% BDP, dok je europski prosjek 51%, a skandinavske zemlje za javnu potrošnju izdvajaju više od 55% pa čak i 60% BDP. Smatra se, da kada javna potrošnja padne ispod 40% BDP-a, slijedi demontaža socijalne države. Ova vlad-

ci, kultura...) i zaposlene u javnim poduzećima (HEP, INA, Hrvatske željeznice, šume, vode, ceste, osiguranje...).

Prema broju zaposlenih u javnim službama Hrvatska je na dnu europske ljestvice. Jednako tako je i s državnim službenicima i namještenicima. Međutim, prema broju zaposlenih u javnim poduzećima, Hrvatska prednjači. Dragi barba Luka.

Nema stvarnog sukoba između radnika, već zapravo postoji prava klasna borba između radnika i onih koji se neizmerno bogate, na njihovoj grbači, iscrpljujući sve njihove kapacitete. Nikada u svijetu pa ni u Hrvatskoj, nije bilo takve razlike između radnika i nositelja kapitala. To su ustvrdili najveći ekonomski umovi ovog doba. Slika je, dakle, dijametralno suprotna od one koju stvaraju mediji dodvoravajući se vlasti i svetom gralu - kapitalu.

Sindikati su najčestitiji dio društva. Gotovo je nemoguće sjetiti se i navesti afere u sindikalnim krugovima. No, moram se osvrnuti na medije koji koriste svaku priliku i nepriliku, govoriti negativno o sindikatima i sindikalnim vođama

Mislite li da je novi ministar znanosti, obrazovanja i sporta, Željko Jovanović na dobrom putu rješavanja vaših problema, ali i ogromnih problema u sustavu obrazovanja uopće?

Kako je ministar ekipirao ministarstvo prema svojem obrascu, odnosno, da su za najviše dužnosti najkvalificiraniji oni koji nikada nisu radili u sustavu odgoja, obra-

zovanja i znanosti, nemam nikakvih očekivanja, osim što predviđam nekoliko godina stagnacije, sve dok ta garnitura nešto ne nauči o sustavu ili im istekne mandat.

Ministarstvo još nije u punoj funkciji, jer još nije do kraja proveden unutarnji ustroj pa se i ne zna tko što treba raditi i tko je komu odgovoran. Do sada smo u javnosti imali prigode čuti od ministra kako je sustav zakrčljao i rigidan, ma što to značilo, te da će konačno oni to sve izmijeniti. Gotovo je svaki dan u početku mandata puštao raznorazne probne balone, želeći stvoriti dojam kako stvarno nešto radi, a zapravo je pokazivao kako nema stvarnu ideju što treba raditi. I konačno, neki dan je ministar Jovanović bombastično objavio smjernice za strategiju odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije. Očito ponovno želi stvoriti dojam kako stvarno nešto poduzima. No, pažljivo slušajući riječi nositelja projekta, akademika Zvonka Kusića, može se zaključiti kako je to tek prvi korak prema putu za izradu strategije, a temeljem koje će se polako izgrađivati obrazovni sustav za period od 2014. do 2020. godine. Podsjeća me to na one izjave bivše premijerke: „Na putu smo prema tunelu u kojem ćemo možda naći put prema svjetlu na kraju tunela.“ Smjernice su, prema mojem mišljenju, uvrjeda zdravog razuma, poglavito dio koji se odnosi na odgoj i obrazovanje. Ako netko iz odgojno-obrazovnog sustava nađe snage za čitanje smjernica, vjerojatno će doživjeti dugotrajne traume. Sam sastav povjerenstva za izradu smjernica, u kojem nema nikoga iz sustava odgoja i obrazovanja dovoljno je jamstvo za potvrdu mojeg ogorčenja. Nevjerojatno je da u našoj zemlji, uz toliko učenih ljudi, nitko nije pokušao dolaskom na vlast zatražiti konsenzus o strategiji obrazovnog sustava. Vrijedanjem prethodne vlasti, to postaje nemoguća misija pa je tako i obrazovanje, umjesto najvažnijeg nacionalnog interesa, stalna žrtva političkih prepucavanja. Umjesto toga treba naći snage i uključiti sve strukture, kako stručne, tako i političke, u izradu strategije obrazovnog sustava i dići je na razinu ustavnog zakona. Na taj način možda bi izbjegli dosadajnu praksu, da sve počinje ponovno s izbornim pobjednikom. Tek napravi strategiju, a već dođu novi izbori... Sukladno tomu, nemam nikakvih očekivanja, osim lutanja u prvih godinu dana.

Što kažete na najave mogućih izmjena Zakona o radu? Služite li se time da je Hrvatska duboko podi-

Što kažete na činjenicu da je veliki dio građana, uglavnom onih obespravljenih, potpuno razočarano u sindikate, vjerujući kako oni nisu učinili ništa za bolji život, već se, tako podijeljeno samo bore za svoje pozicije?

Nisam uvjeren da je to tako, već da je to slika koju mediji žele stvoriti i tako oslabiti sindikate. I prošla i ova vlada, kao i poslodavci, stalno traže i najavljuju smanjenje nekih prava. Pitam se, kako je moguće da su ta „prev-elika“ prava ugovorili slabi i jadni sindikati, kojima nitko ne vjeruje. Nisu ni premijeri, ni ministri, a niti poslodavci trčali za radnicima, nudeći im ta prava. Nema toga prava kojeg nisu sindikati izborili. Nešto je izboreno u pregovorima, ali nešto i u štrajku. Istina je da kod privatnih poslodavaca ima manje članova sindikata, jer tako poslodavac može izvršiti veći pritisak na članove pa je i teže organizirati sindikat. Ono čega u ovo vrijeme sve više nedostaje, to je ljudska i radnička solidarnost.

jeljena zemlja, a razlike među društvenim skupinama sve drastičnije? Pogledajmo samo status profesora, koji najčešće žive na egzistencijalnom rubu...

Zakon o radu nije nikakva zapreka gospodarskom razvoju zemlje. Uspješan poduzetnik nema problema za ZOR-om. No, ako pretražite stari tisak, naročito iz vremena najvećega gospodarskog rasta u Hrvatskoj, naići ćete na iste mantre istih ljudi, prvenstveno neuspješnih poslodavaca, o prekrutom Zakonu o radu.

Nikada našim poslodavcima dovoljno dobiti i premalo radničkih prava. Pohlepa, iako smrtni grijeh, postala je vrlina hrvatskih poslodavaca, kao i političkih oligarhija. Nije to hrvatska inovacija, u cijelom svijetu stvara se sve veća razlika između radnika i nositelja kapitala. Došlo se već

blizu mjere kada takvo stanje postaje neizdrživo, što može izazvati ogroman svjetski socijalni bunt. Veliki svjetski ekonomski umovi slažu se kako je stvaranje takvih razlika ekonomski štetno pa i glupo. Na taj način nestaje srednja klasa, koja je uvijek bila najveći pokretač potrošnje. Bez srednje klase neće više biti kupaca za proizvode i neminovno će doći do totalnog raspada.

Status zaposlenih u obrazovanju, sukladno antiintelektualnoj politici gotovo svih hrvatskih Vlada, sustavno je držan na niskoj razini. I u vrijeme najvećeg gospodarskog rasta, naše su plaće najviše zaoštalale. Sada je plaća nastavnika VSS početnika 17% ispod prosječne plaće u privredi. Pametnom dosta.

No, kako uopće profesori, koji se i sami bore s preživljavanjem, mogu biti uzor svojim učenicima, koji već sami shvaćaju da se u Hrvatskoj ne cijene vrline znanja, poštenja i izvrsnosti?

Dignitet struke i zvanja nastavnika prvenstveno moramo graditi sami, nitko nam ga neće dati, jer ako sami sebe ne cijenimo, nitko nas drugi neće cijeniti. Naš je rad na svakodnevnoj procjeni i to onih koji će biti budućnost ove zemlje.

I ne definira status nastavnika jedino i isključivo plaća. Više od toga su uvjeti za normalan rad, kako bi posao koji smo izabrali i stvarno ga volimo, mogli i kvalitetno raditi. Tu su i uvjeti za napredovanje, za stručno usavršavanje i svakako, uvjeti za pristojan život, kao, primjerice, stambeno pitanje... i mogao bih još dugo nabrajati. Moramo vratiti poštovanje prema našoj struci, prema nastavniku, jer toga danas sve manje ima. Prvenstveno mislim pri tome da je potrebno izgraditi instrumente zaštite nastavnika od svih oblika zlostavljanja, kao i od neprincipijelnih i štetnih nalaza prosvjetne inspekcije. Kada bih se poslužio rječnikom ministra Jovanovića, rekao bih kako žurno treba „isušiti kaljužu i močvaru“ zvanu prosvjetna inspekcija. Kažu da je nastavnik temelj obrazovanja. Koliko će država ulagati u te temelje, toliko će i kuća obrazovanja biti čvrsta.

Zašto, zapravo, u Hrvatskoj u pravilu nikada ne uspijevaju štrajkovi? Ni prosvjedi? Pogledajmo primjer svjetskih država u kojima se na prosvjedima protiv ovoga surovog neoliberalizma i okrutne vladavine banaaka pojavljuju desetine tisuća ljudi

svih dobi, a u Hrvatskoj ih dođe – stotinjak?

Možda je pitanje upućeno krivom čovjeku; naime, sudjelovao sam kao član ili bio organizator najvećih i najuspješnijih štrajkova u zemlji. Još su mnogima u sjećanju veliki štrajk u obrazovanju 2006., kao i najveći štrajk u javnim službama 2009. godine. Usudujem se reći kako su organizacijski i akcijski u Hrvatskoj najjači sindikati Vertikale sindikata obrazovanja – Sindikat hrvatskih učitelja, Nezavisni sindikat zaposlenih u srednjim školama i Nezavisni sindikat znanosti i visokog obrazovanja. Ali, tek kada smo se usko povezali, polučili smo takve rezultate. Sindikalna scena u Hrvatskoj je razmrnjena i kao takva teško može pokrenuti velike mase. Tek nakon okrupnjavanja mogu se očekivati i bolji rezultati. Ne bih dalje o sindikalnim slabostima. Naši su građani navikli da netko drugi treba riješiti njegov problem.

Vjerujete li da prosvjedi, kojima naši sindikalni čelnici tako često „prijetu“ Vladi, imaju uopće ikakva smisla i efekta?

Lako je biti general poslije bitke. Nije lako ni jednostavno organizirati prosvjed. Naši se članovi neće odazvati ako ih dobro ne pripremimo te ukoliko ne vide pravi smisao. No kao i na prethodno pitanje, ne bih previše javno govorio o sindikalnim slabostima. Sindikati su najčestiji dio društva. Gotovo je nemoguće sjetiti se i navesti afere u sindikalnim krugovima. No, moram se osvrnuti na medije, koji koriste svaku priliku i nepriliku, govoriti negativno o sindikatima i sindikalnim vodama. Također, gotovo je nemoguće u medijima pronaći pozitivne komentare o sindikatima i njihovim čelnicima. Pa nemoguće je da toliki članovi sindikata godinama biraju samo loše ljude na čelo svojih organizacija i još im za to plaćaju članarinu. Gdje toga ima?

Kako biste ocijenili rad ove Vlade, koja bi, barem po svojem nazivu, trebala biti socijaldemokratska?

Možda je još rano za stvarnu ocjenu rada ove Vlade, jer rezultati njihove ekonomske politike neće se odmah vidjeti. Kako nemaom drugih, moramo se nadati da će ono što poduzimaju polučiti dobre rezultate. No, jednako tako moram priznati da nisam optimist. Vlada mi nimalo ne djeluje kao tim, već kao hrpa igrača, koji svaki sebi određuje igru, ulogu i mjesto u igri, a premijer kao

vođa puta olimpijske reprezentacije. Za sada ovu Vladu „krasi“ potpuni izostanak socijalnog dijaloga. Bez toga sve teže će moći uvjeriti građane kako je dobro odricanje u ime svijetle budućnosti. Teško je razumjeti da ćemo ukoliko manje trošimo, pokrenuti proizvodnju. Teško je zaposlene u javnim i državnim službama uvjeriti kako će samo njihovim odricanjem od regressa i božićnice svima drugima biti bolje. Pri tome se to ne traži od onih koji su u krizi prošli neokrznuti, kao što su financijski sektor, osiguravajuće kuće, farmaceutska industrija... Izostanak socijalnog dijaloga zapravo doživljavam kao tihe, za javnost prikrivene, izraze bahatosti – ima da šutimo, trpimo i aplaudiramo. To mi se čini izuzetno opasnim, jer onaj koji smatra da ima apsolutno znanje o svemu, sklon je primjenjivati i apsolutistički način vladanja. Jedino iskače i ništa ne krije Čačić, čiji su javni nastupi i djelovanje vrhunac iskazivanja prezira prema svima koji ne mogu uočiti njegovu genijalnost. Ono što me je kao građanina strašno razočaralo, premijerovo je odbijanje ublažavanja uvjeta za raspisivanje referenduma, što je suprotno nje-

Jeste li uopće optimist da se situacija u državi, a time i Vaših članova, može u dogledno vrijeme popraviti nabolje?

Bez optimizma davno nas ne bi bilo. Moramo vjerovati u bolje sutra, no ne smijemo sjediti prekrštenih ruku i čekati da bolja vremena dođu sama. S obzirom da ulaganje u obrazovanje može ubrzati izlazak zemlje iz krize, a Vlada RH planira zadržati i do sada nedostatnu razinu izdvajanja za obrazovanje, još sljedeće tri godine ne vidim mogućnost brzog izlaska. Jednako tako, stroge mjere štednje, uz usporavanje mogućnosti izlaska iz krize, bitno će smanjiti životni standard građana. Imat ćemo i slabije zdravstvene usluge, obrazovanje, ali ćemo zato, zahvaljujući Čačiću, imati lijepe fasade na javim ustanovama.

govim ranijim oporbenim stajalištima. A ima toliko tema o kojima bi se trebalo pitati i građane. Ja bih, primjerice, volio odlučivati o Obiteljskom zakonu, o Zakonu o potpomognutoj oplodnji, o GMO hrani... Kako je krenulo, sve mi se čini da od demokracije uskoro neće biti niti „D“.

„Definitivno prezirem neoliberalizam u svom zloglasnom dijelu pristupa ekonomiji koji je ustvari čista pohlepa koji je svijet koštao, ali kad kažem da je nekontrolirano tržište ponajbolji regulator, u to vjerujem“, izjavio je ovih dana premijer Zoran Milanović. Što Vi kažete?

Uz najbolju volju nisam razumio što je pjesnik želio reći, no ako prezire neoliberalni pristup ekonomiji, vjerojatno mi nije ugodno na sjednicama Vlade.

Jesu li u Hrvatskoj potpuno uružene moralne vrijednosti te odbačeno načelo poštenja, rada i savjesti?

Kada bih to vjerovao, vjerojatno bih se iselio iz Hrvatske. Ima još izuzetno mnogo moralnih, časnih i poštenih ljudi. Oni su većina i svuda su oko nas. No, medijima oni nisu interesantni, ne povećavaju nakladu. Važnije im je žutilo, isticanje nerada, pohlepe, nemoral... jer to se prodaje. Najteže je prave moralne vrijednosti prenositi na mlade, jer okruženi su i bombardirani kroz medije potpunim suprotnostima.

Je li teško danas biti nastavnik?

Danas je sve teže biti nastavnik, s obzirom na sve veću opstrukciju odgojno-obrazovnog rada od strane prosvjetnih vlasti. Naime, odgojno-obrazovni proces, najkreativniji posao na svijetu, sve više se svodi na administrativno-činovnički posao. Nastavnici su pretrpani administriranjem i nastavnim programima te su stalno u utrci za ostvarenjem programa i popunjavanjem besmislenih obrazaca i tabela. U takvim uvjetima gotovo nema vremena ni mogućnosti odgojnog djelovanja na učeničke. Rezultat toga je nezainteresiranost za rad, izbjegavanje nastave, nedisciplina pa i nasilničko ponašanje. Kako je i u obitelji, sve manje vremena za odgoj, posljedice su da su mladi prepušteni sami sebi. No, unatoč tomu, još uvijek ima ogroman broj nastavnika, koji i dalje s velikim entuzijazmom i ljubavlju prema svojem zvanju dolaze na posao i samo zahvaljujući njima sustav se još nije urušio. **O**